

SLOVENSKI TEDNIK

POŠTNINA PLACANA V GOTOVINI

Leto II.

Štev. 38

Celoletna naročnina	175 Lir
Polletna	90 "
Posamezna številka	4 "
Za Jugoslavijo	2 Din

Gorica, sobota 21. septembra 1946

Rooseveltovi demokrati so spregovorili

Kot strela z jasnega neba so delovale besede starega sodelavca pokojnega Roosevelta, ministra trgovine Wallace in senatorja Pepper-ja, ki sta v preteklem tednu na množičnem ljudskem zborovanju pred več tisočglavo množico ostro ožigosala zunanjo politiko Združenih držav. Na tem velikem zborovanju sta javna delavca Združenih ameriških držav energično zahtevala in pozivala na izboljšanje odnosov med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami Amerike. To konkretno pomeni povratek k Rooseveltovi zunanji politiki. V svojem govoru sta ostro obsodila imperialistične težnje ameriške reakcije, ki špekulira v sedanjih časih in direktno pripravlja novo tretjo vojno proti Sovjetski zvezi.

Govor trgovinskega ministra g. Wallace-ja je vzdignil precej prahu ne samo v Ameriki, marveč v celotnem svetu. Najvidnejši politiki in časopisi so komentirali njegove odločne besede ter tudi napisali značilne komentarje. Nekateri celo zatrjujejo, da bo brez dvoma prišlo do kri-

ze v vladi Združenih držav in da se bo moral Byrnes ali pa sam Wallace umakniti iz vlade. Znano je, da je Wallace star sodelavec pokojnega Roosevelta in še zadnji zastopnik njegove politike v ameriški vladi ter da ima veliko zaslombo v ameriški javnosti. Tudi senator Pepper je ostro obsodil politiko sedanje Trumaneve vlade, posebno pa zunanjo politiko, ki ni v skladu z interesi svetovnega miru. Med drugim je senator Pepper zahteval, da mora predsednik takoj sklicati posebno zasedanje kongresa, zlasti pa je poudarjal potrebo revizije zelo pogrešne zunanje politike Združenih ameriških držav. Džal je: »Ljudstvo je vznemirjeno zaradi akcij, ki se odigravajo na tajnih posvetovanjih v Parizu. Ono želi zvedeti, zakaj so ameriške vojaške sile postale simboli monarhizma in reakcije v Evropi in v Aziji; zakaj ameriška diplomacija pošilja brodoge v Palestino proti Bosporu in Sueškemu prekopu.

Dejstvo je, da reakcionarni republikanci v Združenih ameriških državah niso sprejeli Rooseveltove politike dobrih sosednjih odnosov. Ustvarili so diplomacijo dolarjev. Sen. Pepper je izjavil, da je predsednik Truman postal ujetnik ljudi, ki nikoli niso bili pristaši Rooseveltove po-

litike dobrih sosednjih odnosov. Ako bo v republikanski stranki še naprej prevladoval imperializem, potem mora biti rezultat tega samo vojna.

In kaj vidimo v Evropi? Vidimo, da ima politika predsednika Trumana v Evropi svojo pot — pot, ki ustvarja bloke naperjene proti interesom malih narodov in njihovi svobodi. Mirovna konferenca nam je to pokazala. Dokazuje nam to tudi nenaravna politika ZVU v zasedenem delu Julijske krajine in Trsta. Te dni smo posebno občutili to sovražno politiko napram nam Slovonom, ko je ameriško veleposlaništvo v Beogradu odbilo potno dovoljenje jugoslovanske delegaciji, ki je bila povabljen na Slovanski kongres v Ameriko. Tudi nismo pozabili na note, ki jih je poslalo zunanje ministrstvo vsled zračnega incidenta, ki so ga povzročili ameriški letalci nad jugoslovanskim ozemljem. Poizkusili smo vse zunanje pritiske vsiljevanja tuje volje in minister Wallace je s svojim govorom končno vsej svetovni javnosti to tudi prikazal v pravi luči. To nam je obenem v dokaz, da ima demokratično ljudstvo Evrope prijatelje v Združenih ameriških državah, ki opozarjajo na nevarnost reakcionarne politike.

Na zborovanju protifašističnih delegatov iz cone A SIAU pred svojim ljudstvom

Pred dnevi je bilo v kulturnem krožku »Tomažič« zborovanje delegatov SIAU iz cone A.

Tov. Babič, tajnik SIAU-ja je imel na zborovanju politični referat. Pregledal je med drugim pot, ki jo je SIAU prehodila od njene

ustanovitve pa do danes.

Naš program in naše osnovne naloge sta določila ustanovni kongres SIAU, ki se je vršil 12. avgusta 1945. v Trstu in seja glavnega odbora, ki je bila na Reki 30. septembra 1945.

Slovansko-italijanska antifašistična unija zastopa vse resnične in iskrene demokratične sile v Trstu in Julijski krajini

Od tedaj je ostal ta program osnova, na kateri je mogoče še naprej razširiti in utrditi enotnost antifašističnih ljudskih množic, antifašističnega demokratičnega gibanja Julijske krajine in Trsta. To je dalje osnova, ki naj odloča odnos demokratičnih ljudskih sil do ZVU in ki naj omogoča nadalje utrjevanje v enotnosti vseh resničnih in iskrenih demokratičnih sil v Trstu in Julijski krajini. Na žalost pa moramo ugotoviti, da v Trstu in Julijski krajini cone A ZVU ni šla na to pot, ampak je šla na pot, ki ni v skladu z interesi demokracije v svetu in interesi ljudstva Julijske krajine pri nas. Namesto spoštovanja demokratičnih pridobitev, nepristranosti vladanja na zupanem ji ozemlju, je zavezniška vojaška uprava naredila vse, da je odvzela našemu ljudstvu vse demokratične pridobitve. Tuji imperialistični reakcije je s pomočjo domače, predvsem italijanske reakcije, uspelo izkorišča-

ti poštna nacionalna čustva Italijanov v reakcionarne namene, proti interesom italijanskih demokratičnih ljudskih množic. Očitno je, da skuša ZVU tudi v Julijske krajine napraviti novo Grčijo in tako ustvariti bazo svetovnim imperialističnim silam v borbi proti demokratičnim silam Balkana, Srednje Evrope in Vzhoda. Takim namenom služi tudi tako imenovani »nepristranski« zavezniški tisk, ki se poslužuje raznih svetovnih vojno hujskaških agencij, ki vodijo strupeno in izizzvalno kampanjo proti Jugoslaviji, Sovjetski zvezi in vsem demokratičnim državam Srednje Evrope.

V takšnih okoliščinah je SIAU vodila neoposno in herojsko borbo za demokratične pravice ljudstva. V tej težki borbi se je SIAU povezovala z vsemi demokratičnimi silami v svetu in tako mobilizirala te sile v borbi proti imperializmu in reakciji.

Poziv k sodelovanju

Naša dolžnost je, da preprečimo vsako zunanjo intervencijo

Čeprav je SIAU uspela združiti v svojih vrstah, lahko rečemo vse slovensko in hrvaško prebivalstvo ter večino italijanskega prebivalstva Julijske krajine in Trsta, vse italijansko delavstvo, je na drugi strani še vedno vrsta strank in stranic, ki v bistvu vse nasedajo provokaciji reakcije, da jih lahko izkorističa za svoje

protiljudske namene. Ta strankarska razcepljenost je pogoj za uspevanje reakcije, na tej razcepljenosti grade svojo oblast zunanje intervencionistične sile. V interesu dosledne protifašistične borbe je, da se vsi resnični deli demokratičnih strank združijo v enotno, demokratično, protifašistično gibanje. Mi jih poziva-

V današnjih dneh se bije bitka za naše kraje

Tako je pri nas, ko se v Parizu odloča usoda naših krajev, odloča o našem bodočem življenju. Tudi tam se vodi bitka kot pri nas, tudi tam so nekatere sile, ki jim ni pri srcu naša svoboda, ki pozabljajo na to kaj je naše ljudstvo doprineslo k skupni zavezniški stvari v borbi proti fašizmu in za svojo osvoboditev. Pozabljajo na desetstisoče mrtvih, na potoke prelite krvi, na požgane domove in vasi na neizmerno trpljenje tisočev in tisočev našega ljudstva po italijanskih in nemških zaporih in koncentracijskih taboriščih. Naši dočera-

šnji zavezniški Anglija in Amerika pozabljajo, kaj so še včeraj govorili, ko so nas pozivali v boj proti fašizmu v imenu Atlantske karte. Pa tudi Francija, ki je doživela vse strahote nemške okupacije, noče povsem razumeti težnj in pravic našega ljudstva. In končno, da ne govorim o Italiji, ki preko ust Bonomija, nesramno potvarja zgodovinska dejstva, skuša ohraniti svoje imperialistične pozicije v Julijski krajini za ponovitev razbojniškega napada na Jugoslavijo in Balkan.

Od ustanovitve pa do danes je SIAU napravila slavno pot, pot dosledne in neizprosne borbe proti fašizmu, največjemu sovražniku svobode in napredka, pot borbe za demokracijo, za pravice našega ljudstva. V teku

POLITIČNI PREGLED

Za preditev tržaškega svobodnega ozemlja
Molotov: Tržaškega svobodnega ozemlja ne smemo smatrati za kolonijo ali kaj podobnega

»Tržaškega prebivalstva ni mogoče smatrati za zaostalo, marveč za zrelo ljudstvo, ki upravičeno terjaa vso oblast. Zaradi tega je treba zavrniti angleške, ameriške in francoske načrte o tržaški ustavi.« Tako je povedal sovjetski zunanji minister Molotov na seji odbora za politične in mejne določbe mirovne pogodbe z Italijo že pred enim tednom.

Po osnutkih zapadnih držav bi bil položaj tržaškega guvernerja podoben položaju — generalnega guvernerja Indije, ali guvernerja kolonije zlate obale v Afriki. Človek se sprašuje, če tak položaj ustreza svobodnemu tržaškemu ozemlju in kaj bi prišlo iz tega, če damo tržaškemu guvernerju takšne pravice. Ali ne bi prišlo iz tega namesto svobodnega ozemlja nekaj podobnega kakor guvernerjevo ozemlje n namesto svobodnega Trsta — guvernerjev Trst? Zdi se mi, da je taka nevarnost — je dostavil Molotov.

Sovjetska delegacija seveda nasprotuje, da bi se upravne izkušnje iz britanskih kolonij prenesele na Trst. Napačno bi bilo, če bi se glede Trsta držali nazorov, ki jih ima lord Curzon o Indiji. Tej politični smernici ne moremo dati naše simpatije. Prav tako so nam tuje ideje Cecila Rhodesa, slavnega organizatorja Južno-afriške unije, ki je dejal: »Z domačini je treba ravnati kakor z otroki; ne moremo jim dati niti volivne pravice niti alkohola. Uporabiti moramo sistem despotizma, ki je v Indiji pokazal dobre uspehe.« V Trstu se ne moremo predstaviti s tako zamorsko ideologijo...

Trst je tesno povezan s sodobnim političnim življenjem Evrope. Trst ima okoli 300.000 prebivalcev, ki so vajeni aktivnega političnega življenja in znajo ceniti vlogo političnih, poklicnih, kulturnih in drugih organizacij demokratičnega značaja.

Jugoslavija se je odločila, da ne podpiše mirovne pogodbe z Italijo, ako naj bi francoska črta obveljala kot meja

Meje, ki so zaobsežene v vseh predlogih — razen v beloruskem in jugoslovanskem — vključujejo v tržaško svobodno ozemlje (brez vsakega razloga in haska)

te borbe je SIAU ustvarila resnično bratstvo italijansko slovenskega naroda in ga v borbi utrdila. To je največja pridobitev naše borbe in daje zgled vsem narodom, kako je mogoče ustvariti resnično bratstvo narodov na osnovi spoštovanja pravice in svobode vsakega naroda. To pot mora SIAU tudi nadaljevati in v tej odločilni bitki podvojiti svoje napore za doseg ciljev, ki jih ima pred seboj. Če bo SIAU zvesta svojim tradicijam tudi v današnjih dneh, ko se bije bitka za naše kraje, mobilizira najširše ljudske množice v borbi za njihove pravice, uspehi borbe ne bodo izostali, in bo tako SIAU pred svojim ljudstvom in pred zgodovino izvršila svojo dolžnost.

Dolgo že živimo v 20. stoletju in čas bi bil priznati, da je demokratizem življenjska potreba ljudstva. Res je, da je demokratizem 19. stoletja vladal gotovih oseb, ki nočejo priznati naprednega pomena novih, zelo važnih poti v razvoju demokratizma naše dobe. Vsi vemo, da je bil demokratizem 19. stoletja velik napredek. Njegova pozitivna vloga v borbi proti despotizmu in celo proti fašizmu naše dobe je dobro znana. V 19. stoletju se je demokratizem parlamentarnega značaja razvil v številnih deželah in to je bil velik korak naprej v razvoju državnega življenja, toda ta demokratizem ni poznal širokega razvoja izven volivnih kampanj in zidov parlamenta. Sodelovanje ljudstva v državnem življenju je še vedno ostalo zelo omejeno. V naši dobi, v dobi radia in kina, ko že obstojajo velike množične politične organizacije in sindikati, ko se celo cerkev udeležuje širokih političnih kampanj, je demokratizem dobil popolnoma drugo lice. Sedaj je vse ljudstvo v vrtnicu političnega življenja. Široke ljudske množice se danes udeležujejo v političnem življenju svoje dežele ne le med volivnimi kampanjami, temveč vsak dan aktivno reagirajo na dogodke mednarodnega pomena. Sporedno z velikimi uspehi radia, dnevnega tiska in številnih drugih množičnega pouka, demokratizem in oblike njegove realizacije dandanes zelo hitro napredujejo.

Trst leži v eni najvažnejših političnih con Evrope in zanj to v celoti drži. Tržaška državna struktura (statut) mora biti izvedena na načelih demokratizma. Izjavljamo se — pravi Molotov — proti osnutku, ki ga je predložila britanska delegacija, ki je v neki meri podoben kolonialnemu režimu, in smatramo za naravno, da se svobodno tržaško ozemlje organizira na osnovah demokratizma, ne da bi to zadevo odlagali »do nadaljnjega«.

velik predel jugoslovanskega ozemlja, ki o njegovi narodnosti in gospodarski pripadnosti k Jugoslaviji ne more biti niti dvoma. Jugoslovanski delegat Bebler

je v svojem govoru v politično teritorialni komisiji v Parizu očitno, da si hočejo na tržaskih tleh ustvariti mostišče, ki bi jim služilo za primer, da bi kdaj prišlo do vojne proti Jugoslaviji. Tu bi bila oboroženim silam kake države podana možnost velikopotezne razvrstitve svojih oboroženih sil. Prav temu namenu služi tudi težnja zapadnih sil, da se tržaskemu guvernerju prizna posebna oblast. Pri tem se na diplomatskem polju opirajo na tako imenovano »ravnotežje«, katerega izraz naj bi bila ravno francoska črta. Če bi spremenili Trst v tako nevarno strateško poprišče, bi bila Jugoslavija prisiljena k obrambi pred tako nevarnostjo. Prestriči bi morala do neke mere življenjske niti, ki vežejo Trst s Srednjo Evropo. In edina možnost razvoja Trsta je baš v tej smeri, medtem ko se mora sam zase ali v

zvezi s kom drugim odreči tej edini možnosti svojega razvoja. V takem primeru bi bila Jugoslavija prisiljena odreči Trstu vse ugodnosti posebnih železniških tarif, tako kakor je bilo tudi v času med obema vojnama. Italija dejansko ne more nudit Trstu vseh možnosti za njegov razvoj, ki je vezan izključno na Podonavje. Zveza z Italijo, ki razpolaga sama zase z več in glede na njen položaj mnogo ugodnejšimi lukami, ladjedelniško industrijo in drugimi napravami, pri sedanjem stanju — Trstu na noben način ne bi mogla pomagati. Tak zveza bi pomenila za mesto njegovo neizbežno propast.

Predvsem pa se je Jugoslavija odločila, da ne podpiše mirovne pogodbe z Italijo, ako naj bi francoska črta obveljala kot meja med Jugoslavijo na eni ter Italijo in Trstom na drugi strani.

Jugoslovanski predlog statuta za Trst

V začetku tega tedna je v politično-teritorialni komisiji za Italijo v nadaljnji razpravi o statutu Trsta v Parizu govoril tudi šef jugoslovanske delegacije Edward Kardelj.

Iz njegovega govora podajamo del, ki se nanaša na jugoslovanski predlog statuta:

Glede na tri načela — internacionalizacijo, realno unijo in demokratične pravice — je jugoslovanska delegacija predlagala edino možno obliko realne unije svobodnega mesta Trsta z Jugoslavijo. Poleg tega sam sklep Sveta štirih ministrov zahteva demokratično ureditev mesta Trsta, namreč, da bo oblast v svobodnem mestu Trsta v resnici v ljudskih rokah.

Glede na navedena tri načela — internacionalizacijo, realno unijo in demokratične pravice — je jugoslovanska delegacija predlagala načrt statuta, v katerem so naslednje točke bistvene važnosti:

1. Nosilec suverenosti na ozemlju svobodnega mesta Trsta je ljudstvo. Ljudstvo izvaja svojo suvereno oblast preko ljudske skupščine, ki je voljena na podlagi splošnega, neposrednega in tajnega glasovanja. Zakonodajna oblast je v rokah zastopnikov ljudstva. Edina omejitev zakonodajne oblasti je obveznost, da se ustava in zakoni svobodnega mesta Trsta morejo gibati le v mejah statuta, sicer ni nobene druge omejitve.

2. Izvršna oblast pripada vladi svobodnega mesta Trsta. Vlado postavlja in razrešuje ljudska skupščina. Vlada je odgovorna skupščini. Vladi so podrejeni vsi organi oblasti in vse oborožene sile za vzdrževanje reda in miru. Pri tem pa lokalna samouprava, zasnovana prav tako na demokratičnih načelih, vodi posle avtonomnih mestnih in teritorialnih enot.

3. Ustava mora jamčiti vsem državljanom brez razlike na spol, narodnost, jezik, raso in religijo temeljne pravice človeka in državljanja, ki so v jugoslovanskem načrtu statuta naštet, in sicer v taki meri, da so v skladu s popolno demokratično svobodo.

4. Sodna oblast je organizirana po načelu popolne svobode in neodvisnosti sodnikov. O organizaciji sodstva odloča ustava.

5. Državljanstvo svobodnega mesta Trsta dobijo osebe, ki so bile prebivalci Trsta dne 28. oktobra 1918. leta, v trenutku, ko se je zrušila stara Avstroogrška monarhija, kakor tudi vsi stalni tržaski prebivalci, popisani leta 1936, ki še nadalje živijo na ozemlju Trsta. Državljanstvo pa ne bo priznано tistim Italijanom priseljencem, ki so vojni zločinci, ki so znani fašistični reakcionarji ali fašistični javni uslužbenci oziroma koncesionarji. Niti en sam italijanski državljan pa ne bo prisiljen, da bi postal držav-

ljan Trsta. Italijanom se zagotavlja opcijska pravica za Italijo, osebam pa, ki so morale zaradi fašističnega režima zapustiti Trst, se zagotavlja pravica do povratka.

6. Kot pristanišče za mednarodni promet bo internacionalizirano tržasko svobodno pristanišče. Jugoslavija pa dobi pravico za svojo prosto pristaniško cono. Predeli, ki ne služijo mednarodnemu prometu so pod upravo svobodnega mesta.

7. Realna unija med Trstom in Jugoslavijo obstoja iz valutne pogodbe, carinske unije, skupnih železnic, skupnega poštnege, telegrafskega in telefonskega prometa, recipročne svoboščine dela in zaposlitve, v neomejenem prehodu oseb ter blaga preko meje in v dolžnosti Jugoslavije, da varuje interese svobodnega mesta.

8. To blago, ki gre skozi prosto pristanišče Trsta ima prost prehod ter je prosto carine na teritoriju jugoslovansko-tržasko carinske unije.

9. Svobodno mesto Trst uživa popolno neodvisnost, ki jo jamči Varnostni svet, in sklepa realno unijo z Jugoslavijo. Ozemlje svobodnega mesta Trsta je nevtrarno in demilitarizirano.

10. Izvajanje mednarodnega statuta svobodnega mesta Trsta

bo kontroliral visoki komisar Varnostnega sveta.

11. Glede vprašanj, ki zanimajo Jugoslavijo v zvezi z realno unijo, bo Jugoslavijo obveščal guverner svobodnega mesta Trsta.

12. Visoki komisar Varnostnega sveta, kakor tudi guverner svobodnega mesta Trsta nimata pravice, da bi v kateri koli obliki omejevala pravice tržaskega prebivalstva glede samouprave.

13. Začasna vlada naj bi se regulirala po posebnem dodatku iz statuta svobodnega mesta in sicer po naslednjih odločbah:

a) v roku mesec dni od trenutka, ko bo postala veljavna mirovna pogodba, preneha vojaška uprava;

b) ustanovi naj se medzavezniška komisija, v kateri bodo zastopniki Združenih držav Amerike, ZSSR, Velike Britanije in Francije. Komisija bo izvrševala oblast vse do volitev ustavodajne skupščine in dokler ne bo sestavljena vlada, ki bo odgovorna tej skupščini;

c) medzavezniška komisija je dolžna, da sestavi iz Italijanov in Jugoslovancev posebno svetovladno demokratično mišljenje, ki bo izvrševalo naloge začasne svetovladne skupščine, katere bo delala pod nadzorstvom medzavezniške komisije, dokler ne bodo volitve v ustavodajno skupščino.

To so bistveni deli statuta, ki ga je predlagala delegacija Federativne ljudske republike Jugoslavije, skratka, to je statut, ki Trstu zagotavlja demokratične osnove in narodne pravice, da bo mogel vsak državljan živeti po načinu, ki mu ustreza. Teh načel se moramo držati pri sestavljanju mirovne pogodbe.

Delegacija FLR Jugoslavije je prepričana, da je njen načrt statuta najboljši interesom prebivalcev mesta Trsta in da bo ta načrt mestu zagotovil stalen, in ugoden razvoj. Samo ekonomska naslonitev Trsta na Jugoslavijo in demokratično organizirana oblast moreta zagotoviti popoln razvoj in napredek mesta Trsta, njegovo vlogo v mednarodni trgovini in njegovo funkcijo kot prirodno izhodišče Jugoslavije na morje. Te bistvene potrebe Trsta mora imeti pred očmi jugoslovanska vlada, ki se ravna po gornjih načelih.

upanje v organizacijo Združenih narodov, ni to v nobenem slučaju Sovjetska zveza, temveč oni, ki želijo izkoristiti to organizacijo za svoje sebične cilje in ki jo želijo spremeniti v svoje poslušno orodje. Ali ni to diskreditiranje organizacije Združenih narodov, ko je bilo postavljeno iransko vprašanje na dnevni red Varnostnega sveta potem ko je bil popolnoma rešen sporazum med ZSSR in Iranom? Prav tako niso bile dodeljene nove laborike organizaciji Združenih narodov, ko

je bilo proučevanje španskega vprašanja zavrženo v Varnostnem svetu. In končno, ali ni bilo poizkusov od strani tistih sil, da se prepreči pretresanje v Varnostnem svetu o izjavi Ukrajinske SSR, odnosno ogrožanje mednarodnega miru in varnosti od strani Grčije? Če pa je kljub temu prišlo do diskusije, je bilo to zato, ker bi odklonitev diskusije o stanju v Grčiji predstavljala provokacijo in odkrito akcijo proti sovjetskemu javnemu mišljenju.

Veličastna proslava dneva tankistov v Moskvi

V Moskvi, na Rdečem trgu se je vršila veličastna vojaška parada četrte gardne tankovske divizije. Rdeči trg je bil praznično okrašen. Vzdolž ulic so bili postrojeni tanki tipa »Stalin« in »Te«, težki in lahki motorizirani topovi, protiletalsko topništvo, reflektorji in metalci min. Ob 17. uri so se pojavile edince četrte gardne tankovske divizije na Rdečem Trgu. Divizija je nastopala na isti način kot na bojnem polju. Ta divizija je prešla slavno.

pot. Ustavila je sovražnika pri Stalingradu in nato vodila borbe pri Kijevu, Zitomiru, Vratislavi, Pragi, od Volge do Labe. Tisoči borcev in oficirjev so odlikovani za junaštvo z redi in kolajnami. Deset tankistov je bilo proglašeno za heroje Sovjetske zveze. Divizijo je vodil poveljnik divizije generalmajor Mihailo Popov. Bil je to pohod zmagovalcev, manifestacija sovjetske oklopne moči, priča najslavnejših oboroženih sil sovjetske države.

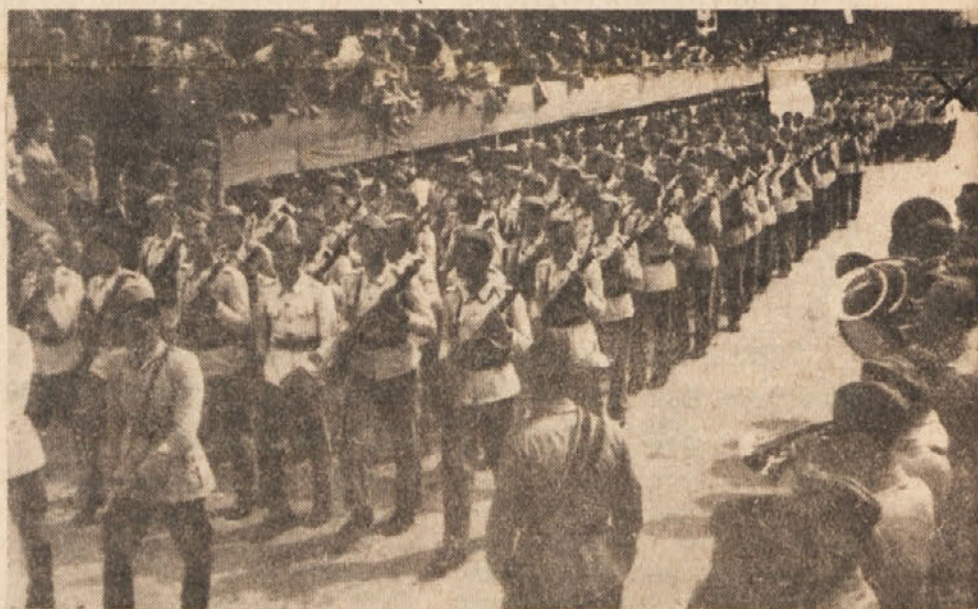
Za priključitev k Jugoslaviji

Novo trimesečno tekmovanje v coni B

Ljudstvo vzhodno-primorskega okrožja je pričelo novo tekmovanje pod geslom »Za priključitev k Jugoslaviji«. Prebivalstvo vsega okrožja se je z velikim navdušenjem pripravilo za to tekmovanje, o čemer pričajo nešteti napisi po zidovih hiš, tran-

drugih nalog zadali še to, da bodo zbrali 100 q bukovega žira v vrednosti 2 in pol milijona lir, od katerih bodo 1.250.000 lir darovali za obnovo.

Prebivalstvo tolminskega okraja bo med tem tekmovanjem elektrificiralo pet vasi, zgradilo

MIMOHOD NAŠIH BORCEV

Vsi narodi na svetu vedo, da je Sovjetska zveza za mir

Mednarodni opazovalec »Pravde« Viktorov piše: Diskusija v Svetu ministrov za zunanje zadeve, odnosno možnost odložitve generalne skupščine organizacije Združenih narodov, ki je bila napovedana za 23. november, je povzročila zelo ostro reakcijo britanskega novinarja Johna Garvina, ki je sodelavec časopisa »Daily Telegraph« in »Morning Post«. Garvin je odločno proti odložitvi. Prepričan je, da bi to na najbolj resen način vplivalo na celoten položaj in na organizacijo Združenih narodov.

Garvin je zavzel pozo Hamleta in vzklikal: »Tri so vprašanja biti ali ne biti za celotno človeštvo«. Temu citatu bi se lahko smejali, če ne bi prikrival težnje, katere ne zastopa samo Garvin. Tukaj naletimo na že dobro znane poizkuse omalovaževanja pomena pariške konference in poizkuse, da se odrine v drug načrt ter da se oslabi in napravi neplodnega.

Naj nam bo dovoljeno, da vržemo pogled na celotno delo konference in naj nam bo dopuščeno spomniti na poizkuse avstralske, novozelandske in drugih delegacij, ki so hotele odložiti odločanje o najvažnejših vprašanjih, kot je to n. pr. vprašanje italijanskih kolonij, od katerih se Velika Britanija ne želi ločiti.

Koliko naporov so napravili Avstralci, Novozelanci in drugi angloameriški klienti, da bi pokopali vprašanje reparacij. Takšen poizkus je doživel fiasko. Ali temu ni sledil predlog brazilskega delegata, da so odločitev glede vprašanja Trsta odloži za leto dni? Ta napad je bil prav tako odbit. Svetovna demokratična javnost jasno vidi kdo v resnici vodi odločno borbo za mir, zasnovano na načelnosti. Vsi manevri, ki so imeli za cilj, da se krivda za odložitev mirovne konference vrže na sovjetsko delegacijo, so vedno propadli. Sedaj se je pričel nov manever. Njegov cilj obstoja v tem, da se odvrne pozornost svetovne javnosti z mirovne konference prav v trenutku, ko diskutira o najbolj važnih vprašanjih in da se poizkuša z obtožbo Sovjetske zveze, češ, da omalovažuje vloge in pomen organizacije Združenih narodov.

Upamo, da bodo ti poizkusi prav tako doživeli fiasko. Pariška konferenca mora izčrpati svoj dnevni red. Narodi v Evropi želijo mir. Organizacija Združenih narodov je tista organizacija, ki je v prvi vrsti poklicana organizirati trajen mir v Evropi. Kar se tiče prestiža te organizacije vidijo in vedo narodi na vsem svetu, da če kdo izpodkopava za-

parenti, razobešene zastave in nešteti kresovi, ki so zagoreli na predvečer pričetka novega tekmovanja.

Že 15. t. m. so po vseh okrajih organizirali množično prostovoljno delo. Samo v postojnskem okraju je prišlo na prostovoljno delo nad 6000 ljudi. Tudi ostali kraji niso prav nič zaostajali za postojnskim. Po vseh krajih in vseh se je dvignilo na stotine in tisoče neutrudljivih rok primorskega ljudstva, ki je ponosno, veselo in zavestno pričelo izpolnjevati svoje obveznosti v novem tekmovanju.

Okraj Ajdovščina si je zadal nalogo, da bo obnovil 45 popolnoma porušeni stanovanjskih hiš, 28 gospodarskih poslopij, med njimi eno tovarno in 3 javne zgradbe. Poleg tega bo obnovil 65 delno porušeni stanovanjskih hiš, 20 gospodarskih zgradb, 1 šolo in še nekatere druge zgradbe. Zgradili bodo vodovod v vasi Dolenjci, elektrificirali vasi Vrtovin, Potoče, Gradišče, Kožmani, vasi Dol-Predmeja, Otlica in Vrhe pa bodo popolnoma obnovili in pripravili za elektrifikacijo. Delavci lesne stroke so se zavezali, da bodo dvignili svojo proizvodnjo za 7%. Delavci Ilirske Bistrice so si poleg mnogih

nov vodovod za pet vasi in postavilo vodovode v dveh drugih vaseh. V tem času bodo zgradili novo cesto, ki bo vezala Koritnico, Rut in Grant. Popravili bodo en most, zgradili novo šolo in dve zdravniški ambulanti ter dve stalni žičnici. Osnovali bodo okrajno lesno - produktivno združenje in okrajno mizarско podjetje. Pripravljajo združitev sedanjih mlekar in Centralno združenje mlekar, ka naj zboljša in tipizira mlekarstvo izdelke.

Prebivalstvo postojnskega okraja bo popravilo 29 km ceste, očistilo 7 vodnjakov, obnovilo 16 popolnoma in 29 delno porušeni hiš ter 16 popolnoma in 17 delno porušeni gospodarskih poslopij. Računajo, da bodo napravili v tem času za 26.664.000 lir efektivnega dela, od tega prostovoljno za 10.259.800 lir.

Davi je pritekla na Titov trg v Ajdovščino štafeta 26 mladincev iz vseh okoliških krajev, ki so prinesli poročila o včerajšnjem prostovoljnem delu. Na predvečer tekmovanja »Za priključitev k Jugoslaviji« je delalo v okraju Ajdovščina nad 7000 ljudi. Štafete so prinesle s seboj resolucije, ki jih je primorsko ljudstvo odposlalo jugoslovanski in sovjetski delegaciji na mirovni konferenci.

Novi krediti za obnovo

Poverjeništvu Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora je razdelilo prve kredite za obnovo vzhodno-primorskega okraja v okviru novega tekmovanja »Za priključitev k Jugoslaviji«. Tako je prejel okraj Herpelje-Kozina 1 milijon lir kredita, tolimski okraj 800.000 lir, okraj Grgar-Cepovan 1.400.000 lir, o-

kraj Idrija - Cerkno 1.400.000 lir, okraj Ajdovščina en milijon lir, postojnski okraj 700.000 lir, okraj Ilirska Bistrica 1.800.000 lir in koperski okraj 1.900.000 lir kreditov.

Pri razdeljevanju kreditov so ljudske oblasti upoštevale socialni in gospodarski položaj posameznih okrajev.

Angleški študentje na Mladinski progi

Angleški študentje, ki so kot gostje Centralnega sveta Ljudske mladine Jugoslavije prispeli v našo državo, so v razgovoru s delavcem Tanjuga izjavili:

slovanska in da je želja tamkajšnjega prebivalstva, da se čim prej priključi Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Študentje so izjavili, da so pri-

PRIMORSKA MLADINA GRADI PROGO

»Pred prihodom v Jugoslavijo smo se zadržali nekaj dni v Julijski krajini, kjer smo obiskali številne antifašistične organizacije ter preživeli en dan v Trstu. Razen v središču smo v Trstu in po Julijski krajini videli napise v jugoslovanskem, italijanskem in angleškem jeziku: »Hočemo Tita«, »S Titom v vojni — s Titom v miru«. Na tej poti smo se prepričali, da je vsa Julijska krajina skupno s Trstom zares jugo-

slavna in da je želja tamkajšnjega prebivalstva, da se čim prej priključi Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Zvečer je skupina angleških študentov odpotovala na Mladinsko prog, kjer bo pomagala 3 tedne pri delih. Ob tej priliki so angleški študentje izjavili: »Ne moremo sicer mnogo pomagati pri gradnji Mladinske proge. Pomembnejša bo naša pomoč v tem, da bomo sporočili angleški mladini resnico o Jugoslaviji.«

Množice goriške okolice nastopajo na številnih protestnih zborovanjih

Glasovi, ki prihajajo iz Pariza, kjer skuša svetovna reakcija zasadi nož v srce delovnega goriškega ljudstva, so dvignili množice, da dan za dnem stopajo na ceste in trge, da protestirajo proti

krivicam, ki bi jih pariška konferenca hotela napraviti slovenskemu življu. Mogočna protestna zborovanja so se vršila te dni v Štandrežu, Sovodnjah, Podgori, Solkanu, Dobrovem itd.

Govorniki iz ljudstva so nastopili ter govorili množicam iz srca. Saj gre za rodno zemljo, ki jo hočejo braniti proti vsakomur. Ljudstvo je odločno in z vso vnetostjo poslušalo ljudske govornike, ki so prikazali jasno in neizpodbitno našo željo in hotenja. Odklonilo je vsakršen plebiscit, ki bi bil le žalitev goriškega

ljudstva, ki je že za časa borbe z deset in desettisoči žrtev dokazalo s prelito krvjo svoj plebiscit in s tem pripadnost k novi Jugoslaviji.

Iz vseh množičnih zborovanj so bile odposlane resolucije, ki ponovno prikazujejo pravice primorskega ljudstva do te zemlje, ki je vedno bila naša in mora takšna tudi ostati.

GLAS IZ MESTA IN Z DEŽELE

Gorica

Predavanje tov. Petronia iz Trsta

V sredo zvečer je predaval v Ljudskem domu v Gorici tov. Petronio, član Pokrajinskega SIAU-ja. Orisal je današnji političen položaj v deželi, borba za Trst in o krivici, ki bi se hotela napraviti naši Goriški s tem, da bi ji odrezali glavno mesto in njegovo neposredno okolico s krivično francosko črto. Mnogoštevilno občinstvo, ki je prisostvovalo predavanju, je večkrat burno podčrtalo najvažnejše misli ter se je na koncu predavanja zahvalilo tov. Petroniu z burnim aplavzom.

Podobnih predavanj bi si še želeli.

Podgora

Podaritev zastav našim organizacijam

V nedeljo 15. t. m. je Podgora doživela eno največjih manifestacij, v poveljni dobi. Na dvorišču zadržne gostilne, se je zbralo ogromno število ljudi, kjer je nestrpnost pričakovalo otvoritev te lepe zamisli, ki je pustila v srcih slehernega Podgorca najlepši spomin. Točno ob 18. uri je naš pevski zbor pod vodstvom nemornega voditelja tov. Nina, zapel himno »Hej Slovani« in »Un vessillo«. S tem je bil podan začetek te manifestacije. Koj nato je tov. Peter v par besedah orisal pomen te manifestacije ter analiziral borbo, ki jo morajo Podgorci nadaljevati za dosego svojega cilja, to je priključitev k FLRJ. V istem smislu je govoril tudi tov. Stanko v italijanskem jeziku. Val aplavzov je spremljal konec obeh govorov. Sledila je izročitev borbenih zastav. Najprej je v pomembnih besedah tov. Zofka, tajnica SIAZZ, podarila zastavo ZPP, nato naša mladina SIAU ter ZPP naši mladini, končno je SIAU izročila zastavo našim antifašističnim ženskam. Pred vsako izročitvijo so imeli tovariši primerne nagovore. Enako so se v lepih besedah za-

hvalili zastopniki organizacij ki so zastavo prejeli. Pred vsakim razvitjem zastav je navzoče ljudstvo manifestiralo z nepopisnim navdušenjem, ter z vzkliki našim partizanom, mladini in našim ženam. Po končani slovesnosti je naš pevski zbor zapel lepo številno borbenih in narodnih pesmi. Videli smo iz obrazov ljudstva, da v naši vasi ni prostora za nakane reakcionarnih elementov, pač pa za splošno povezanost okrog naših antifašističnih organizacij. Nismo vajeni pompa, nismo vajeni trobentanja v svet, toda naše delo v vasi naj bo resen opomin onim, ki mislijo, da ni naša vas zavedna, ko gre za pravice našega ljudstva. Ravno nedeljska manifestacija je pokazala zavednost Podgorcev. Vse pravilno organizirane manifestacije morajo pustiti v srcih slehernega človeka zavest, ki je potrebna za nadaljevanje boja za dosego končnega cilja, kateri je vse za vse — priključitev k FLRJ. Še mnogo časa po končani slovesnosti si slišal petje zavednih Podgorcev. Ena sama misel je kipela iz src navzočih — to je, še in se takih manifestacij.

Renče

Naša mladina je dne 7 septembra, na predvečer 4. obletnice kapitulacije fašistične Italije imela kulturno prireditev, na kateri je nabrala lir 6.050 prostovoljnih prispevkov, ki jih je darovala za Dijaško Matico. Domači orkester, ki je sodeloval pri prireditvi, je delal udarniško. S tem je pokazal svoje razumevanje potrebe novih intelektualcev v naših vrstah.

Mladina iz Renč je tudi darovala lir 1400 za udarnike na prog Brčko-Banoviči. Vidno je, da kljub lastnemu pomanjkanju, renško ljudstvo čuti potrebo bližnjega! Tako so tudi naši zidarji, ki delajo v Štanjelu in Rihemberku, darovali soc. skrbstvu za Renče lir 1754 prostovoljnih prispevkov, da nam bode možno podpreti domače najpotrebnejše družine. Soc. skrbstvo se darovalcem lepo zahvaljuje.

Komen

Drama „Svet brez sovraštva.“

Preteklo nedeljo je gostovalo pri nas prosvetno društvo »Skala« iz Hruševce. Dramski odsek je uprizoril dramo »Svet brez sovraštva«, ki jo je spisala Mira Pucova. Na splošno so jo še precej dobro igrali, le tu pa tam je bilo opaziti razne pomanjkljivosti, ki bodo sčasoma gotovo izginile, če se bo dramska skupina resno potrudila, da jih odpravi.

Na splošno željo se je oglasil k besedi tov. Duje, ki je zbranim občinstvu obrazložil današnji položaj pri nas in v svetu.

Kanal

Župnik Zavodlal iz Gorenjega polja se ni vrnil v svoje župnišče

Pišajo nam: Preteklo nedeljo se je vršila na Marijnem Celju običajna slovesnost, katere se je udeležil tudi župnik Izidor Zavodlal iz Gorenjega polja. Popoldne se je vračal proti domu v družbi več duhovnikov, a nekaj poti je napravil sam in od takrat manjka o njem vsaka sled. Ker se ni vrnil isti večer v župnišče je njegova sestra vsa zaskrbljena naznanila to g. dekanu v Kanalu. Obenem je bila o tem obveščena civilna policija, ki voh mrzlično preiskavo. Policija je pridržala več domačinov, katerih zaslišuje.

Dolenje Nekovo

Tolovaji na delu

Oboroženi potepuhi, ki so bili oblečeni v ameriške uniforme brez znakov, so v ponedeljek zvečer prišli v hišo Staniča Jožefa, kjer ima svoje prostore tudi krajevni NOO za našo vas, grozili domačinom ter odnesli pisalni stroj, nekaj denarja in druge stvari, ki so last organizacije SIAU. Govorili so italijanski ter so odhajali čez Gor. Nekovo proti Benečiji.

Idrsko pri Kobaridu

Odkritje spomenika padlim borcem

Dne 15. t. m. se je vršilo svečano odkritje spomenika 17 padlim borcem iz naše vasi, ki so dali svoja življenja za naše osvobodjenje. Od blizu in daleč so prišli borci - partizani ter velika množica ljudstva, da se pokloni svojim soborcem. Navzoča je bila tudi nedavno ustanovljena brigada Franceta Uršiča, ki je z zastavami na čelu in godbo prikopala na zborna mesto. G. dekan iz Kobarida je daroval sv. mašo ter blagoslovil spomenik. Godba je zaigrala žalostinko, na-

in pesem bodočnosti dvigala in dvignila vse duše v eno samo silno skupnost duš. Prav tako bo ta velika kolektivna duša znala čitati knjige, ki jih doslej ni znala čitati in bo znala v veliki bodočnosti tudi sama pisati veliki tekst. Ne bo se več opajala ob puhlosti sladkobnih razglednic, ampak se bo divila umotvorom umetnikov, ki bodo rasli iz vseh skritih dolin naše domovine, iz tistih dolin, v katerih so bili prikovanjeni za možgane in srce, da niso utegnili biti sanjati, kaj šele doseči, da bi jim duh korakal za veliko lepoto. In vendar je želja za lepoto usajena v vsako dušo. V vsako srce — le zalivati jo je treba in gojiti z ljubeznijo in veseljem, pa bodo pogrnala drevesa tisočero sadov.

Gradili si bomo tempelj, svetišče znanja in svetišče lepega na vseh poljih naše domovine — le vere je treba velike in še večje ljubezni. Potem bo naš duh velik, ponosen in poln obilnega bogastva. S tem bo obogatela vsebina življenja in ustnice, ki se niso znale nikoli iskreno nasmejniti, se bodo smejale v razkošnem veselju.

MAGAJNA BOGOMIR:

O ZNANJU IN LEPOTI

(OB PRILIKI OTVORITVE LJUDSKE UNIVERZE V POLJU)

Gradili si bomo tempelj, svetišče znanja in svetišče lepega. Vse novo in čisto bo le to in posvečeno vsem, prav vsem, ki jih bo prevzemala želja spoznanja resnice in doživljanja vsega, s čimer bogati umetnost naše duše. Ne bo to svetišče dostopno le izbranim in protežiranim, ampak vrata bo odpiralo vsemu delovnemu ljudstvu. Kajti ni res, da bi morala znanost in umetnost ploditi duha le nekaterim, češ da so od prirode izbrani. Prav vse naj znanost in umetnost plodi, prav vse, ki so čistega srca in zdravega razuma. Ali ne veste, da nam znanost in umetnost nudi to, kar je v življenju najbolj vrednega, najbolj lepega. V veliki zmoti so tisti, ki menijo, da bosta le kruh in vino osrečala množice. Množice nočejo le hrane za svoje telo, hočejo hrano tudi za svojega duha. Kruh in vino sta le predpogoj, ki naj telo napravi krepko, da bo lažje dojemalo vse to, čigar namen je našega življenja: o, kaj je lepšega kakor odkrivati to, kar nam je bilo prikrito, prodirati v globino zemlje in njene skrivnosti, odkrivati neizmerne pokrajine, skrite v rastlinstvu, v živalih, v

rekah, morjih in na silnih gorah, v ogromnih pokrajinah človeških duš, v silnem valovanju množic, v neizmerni dinamiki razvoja, v večnem vrvenju ogromnih planetov, sonc in meglic vsemirja. Vse drvi naprej in naprej po svojih neskončnih poteh in vse se večno in neprestano spreminja in nič ni manj veličastno drvenje v atomih, drvenje elektronskega kroga svojih jeder kot v vsemiru drvenje planetov okoli sonc. In skozi vse to steguje človeški duh svoje nevidne neskončne roke, da bi vse to zagrabil v svoje naročje z nora ljubeznijo prodreti v vse zakone, polne še silnih neodkritih skrivnosti. Za kaj naj bi vse to bilo le za izbrane? Ali ne sprašuje že otrok stokrat na dan: Pa zakaj, pa zakaj, pa zakaj, kaj je to, kaj je to, kaj je to? Ali ne strmi pastir ves začuden v zahajajoče sonce in se sprašuje, zakaj se vidi sedaj ob zahodu vse drugačno kot takrat, ko je stalo vrh neba? Ali se

ne vpraša rudar, ko zagleda v kosu premoga krasno odčitano list drevesa, kako in kdaj je ta čudni list dospel tako daleč pod zemljo. Ali se ne začudi kamnolomec, ko najde sredi kamna prečudno okamenelo morsko zvezdo, kako je prišla ta prečudna zvezda v sredo skale vrh gore? Ali ne strmi delavec v tovarni poln nenasitne radovednosti in komplicirane sestave strojev in ni zadovoljen, dokler jih ne doume do zadnjega vretena? Ali se ne vpraša vrtnar, odkod ta bajna barva cvetja; kako se je le rodila iz zemlje in gnojila? Ali ne zadene kmet vsak dan na novo vprašanje in na stotero vprašanj v enem samem letu.

Ne, nikakor ni samo po sebi umevno, da bi morala biti znanost le za izbrane. To so trdili le tisti, ki so se bali, da bi znanost prodrla v duše množic, da bi jim odprla oči in bi se množice potem znale otresti težkih verig telesa in duha.

In lepa umetnost? Joj, koliko je njeno polje, v samo neskončnost sega in neizmerno plemeniti duha in srce. Ali je res samo po sebi umevno, naj bo le-ta prihranjena samo za izbrane? Le za dične deve, ki v baročnih oblekah poslušajo vse zavzete veličastne stvaritve Bachov, Bethovnov, Čajkovskih, Dvoržakov, le za izučeno družbo muzikantov in komponistov. Češ, ljudstvo ima rado samo puhle valčke in šlagerje. Res, ljudstvo je imelo doslej rado le puhle valčke in šlagerje, s katerimi so jim uspavali misel in duha in omamljali čustvo in je ljudstvo pri tem pozabilo na težke skrbi, ki so ga morale. Toda mi bomo v novem tempelju ljudstvu odprli ušesa, da bo znalo poslušati in doumeti vso silnost in lepoto velike godbe in velike pesmi, ki mu je bila doslej v vse še večje godbe in vse še večje pesmi, ki jih bo rodila bodočnost. Tako bo godba

kar je pevski zbor iz Kobarida zapel ganljivo »Žrtvam«. Ob tej priliki je bila odlikovana mati enega izmed padlih borcev, tov. Terezija Koren. Sledilo je več govorov, ki so poveljevali našo borbo za svobodo ter zvestobo prebivalcev Idriškega za svoje žrtve.

Po odkritju spomenika se je proslava nadaljevala. Nastopili so pevski zbori, društvo »Peter Skalar« je nastopilo z enodejanskim »Mati padlega partizana«.

S proslave je bila odpisana mirovni konferenci v Pariz zahteva vsega kobarškega ljudstva, ki želi, da se spoštujejo njih želje po pravični rešitvi naših mej.

Nova razkritja na procesu proti ustaško-križarskim agentom v Zagrebu

V Zagrebu se že dalj časa vrši razprava proti ustaškim krivokom in njihovim klerofašističnim pomagačem, ki so bili tesno povezani z belogardisti in četniki, da bi s skupnimi akcijami od znotraj in zunaj izpravili prevrat, četudi za ceno tuje oboževane intervencije in novih krvavih žrtev.

Iz zaslišanj glavnih krivcev, kot ustaškega polkovnika Lisaka ter obtoženega nadškofovega tajnika Saliča se je zvedelo, da sta bila dr. Maček in nadškof dr. Stepinac dva izmed glavnih krivcev vsega zla hrvatskega naroda.

Vsled tega je javni tožilec sestavil obtožnico proti nadškofu dr. Stepincu. Predsednik sodišča je objavil sklep, da se razprava prekine. Dr. Stepinca so aretirali.

O TRGATVI

Nekateri kmetovalci so že pričeli s trgatvijo, dasi je to vsakemu pravilnemu ravnanju nasprotno, ker se pri takem postopanju odzame grozdno možnost, da v sebi nabere največjo množino sladkorja.

Mnogi kmetovalci so mnenja, da je že prišel čas za trgatve, kadar ima grozdje nekoliko okusa po sladkobu. Če pa hočemo napraviti dobro, zdravo in alkoholno vino, ki naj se dolgo ohrani, moramo potrgati zadostno dozorelo grozdje; v ta namen napravimo pred začetkom trgatve poskuse z mošno tehtnico, pri čemer postopamo tako-le: vsaki dan iztisnemo sok iz enega ali dveh grozdov in če opazimo, da ostane množina sladkorja v dveh do treh zaporednih dnevih neizpremenjena, je to znak, da je grozdje zadosti zrelo.

Običajno začenjamo s trgatvijo kadar opazimo na grozdju sledeče znake: da je sok grozdja lep, okus zelo slahek, da so ozobani grozdi in peclji strjeni, skoro olesneli, da ima lupina vrste grozdja značilno barvo, da se dajo jagode lahko ločiti od peclja in da so semena trda in skoraj olesnela. V tej dobi bi pomenila vsaka nadaljna zakasnitev znižanje teže, izpostavitve pridelka nevarnosti, da ga dolgotrajno deževje pokvari, posebno če gre za plesnivo, ki ga povzroči grozdni molj, toča in grozdna plesnoba (oidij).

Slabo ravnamo tudi, če odzvamemo trti preveč listja, ker se vsled takega ravnanja otežkoči dozorevanje in zmanjša množina podelanega soka, ki bi moral obogatiti grozd na sladkorju.

Kmetovalci! Pomnite, da se iz prezgodaj potrganega grozdja napravljajo šibka, trpka in kisla vina, ki se dajo le slabo hraniti.

KAKO NAM JE RAVNATI S PLEMENSKIMI BIKI

Mnogi živinorejci ravnaajo s plemenskimi biki napačno in nepravilno, ker jih ne spuščajo na

prosto. Navadno je plemenski bik trdno priklenjen na verigah v hlevu, katerega zapuščajo za kratek čas le o priliki odpravljanja skoka. Mnogokrat odpravlja skok celo v hlevu samem. Vsled te enoličnosti in tega prisilnega počivanja postane bik večkrat hudoben, posebno pa len in neokreten, radi česar ga moramo prezgodaj prodati, dočim bi ga lahko pri pravilnem oskrbovanju, posebno če je dober plemenič, še dolgo časa ohranili za pieme. Zato je nujno potrebno, da spuščamo bika vsaki dan v trdno in zadostno visoko zagrajeno ograjo, da se nekoliko časa na prostem izprehaja. Še bolje storimo, če ga navadimo voziti in da ga vprezamo skupno s kravo ali volom za prevažanje krme, slame, gnojnice, vode itd. Pri tem se plemenjak izvrstno razvija, ostane krotak, se ne odebeli prezgodaj in ga lahko nekoliko let več rabimo za skok, katerega pri takem kretanju tudi hitreje in gotoveje odpravlja, kakor pa pri neprestanem bivanju v hlevu.

Oseba, kateri poverimo oskrbo bika, mora z njim mirno ravnati, istočasno pa proti njemu odločno nastopati. Pri kretanju na prostem in razposajenem skakanju se pojavi rado nagnjenje za bodeenje in obračanje glave proti mimogredočim osebam, ne da bi to bil znak zlobnosti. Razposajenosti pa ne smemo pustiti preveč razmaha. Strežnik ne sme rabiti palice, pač pa dolg in oster bič, katerega se vsak bik boji, tako da opusti nasilja. Strežnik pa ne sme biti malosrčen, marveč se mora biku odločno in drzno postaviti.

Za šolsko leto 1946-47 se je dosedaj že vpisalo nad 50 gojencev. Število gojencev pa bo gotovo znatno presežlo število gojencev v preteklem šolskem letu, ker je že sedaj med vpisanimi 20 novih gojencev. Pouk je na šoli že pričel, a vpisovanje se še vedno vrši, da je dana možnost vpisa vsem, ki se bodo še vrnili s počitnic, ali če so iz drugih vzrokov zapozneli. Ko se bo priglasilo zadostno število gojencev za solopetje, za čelo, kontrabas ter pihala, bomo pričeli tudi s tem poukom. Že sedaj pa imamo na šoli tečaj za pevovodje, ki bo trajal 2 do 3 leta. Na ta tečaj posebno opozarjamo podeželje.

Letos bomo na šoli imeli tudi otroški in mladinski pevski zbor. Goriška mladina je iz lastne pobude začela zbirati pevce za ta zbor. Ti mladi pevci bodo imeli priliko temeljite pevske in glasbene izobrazbe, ker se ne bodo učili peti le po spominu, temveč bodo dobili potrebno osnovno glasbeno znanje, da bodo znali peti tudi po notah. O načinu tega pouka bodo čitatelji seznanjeni v posebnem članku.

Izpitni in vpisovanje na slovenskih srednjih šolah v Gorici

Na slovenski višji in klasični gimnaziji ter na slovenskem višjem učiteljskem v Gorici se bodo začeli zrelostni oz. usposobljenostni izpiti 10. oktobra 1946. Vsi drugi izpiti se začnejo že 23. septembra 1946.

Podrobnejši razporedi so objavljeni na šolski deski. Vpisovanje v šolo se začne 1. oktobra 1946.

Slovenska nižja srednja šola v Gorici sporoča, da bo začetek sprejemnih, popravnih, razrednih in nižjih tečajnih izpitov v jesenskem roku, dne 23. septembra 1946. ob 8. uri zjutraj. Podrobna navodila in razpored so objavljeni na oglasni deski šolskega poslopja v ulici Randaccio 22.

Ravnateljstvo opozarja, da ne bo mogel nihče delati izpitov, kdor bo zamudil ta rok.

Slovenska nižja srednja šola v Gorici sporoča, da je vpisovanje za šolsko leto 1946-47 od 23. do 30. septembra. Vpisovanje bo vsak dan od 8-12 in od 14-15. Pojasnila za vpis se dobe v tajništvu te šole v ulici Randaccio št. 22.

Dijaki se opozarjajo, da naj pohitijo z vpisom, ker je rok kratak.

„OBZORNIK“

Izšla je 5. številka Obzorika, mesečnika za ljudsko prosveto, z vsestransko zanimivo vsebino. V tej številki se nadaljuje tečaj ruskega jezika. Razpisana je tudi nagrada za rešitev šahovskega problema št. 2.

Iz tehničnih razlogov je št. 5 nekoliko dražja. Naročniki in člani prosv. društev jo dobe pri knjižničarjih prosv. društev, pri Slov. prosv. zvezi v Trstu v. S. Vito 17-I. in v Gorici v Ljudskem domu po znižani ceni lir 35.

Koledar Gregorčičeve založbe

Gregorčičeva založba v Trstu, ul. San Vito 17-I. bo izdala tudi za leto 1946. svoj koledar.

Gradivo je že zbrano in bo koledar precej obsežnejši, kot je bil za leto 1946. Vsebinsko bo zelo pester in bogat. Poleg zanimivih in poučnih člankov, bo tudi v svojem literarnem delu veren odraz Primorske in njene ljudstva v prvem letu po vojni.

Vabimo vse krajevne ljudske odbore in vsa prosvetna društva v pasu »A« in »B«, da imenujejo vsaj po enega poverjenika v vsa-

kem kraju, da ne bo ostala niti ena slovenska hiša na Primorskem brez našega koledarja.

Vse stare in nove poverjenike prosimo, naj nam *takoj sporočijo svoje naslove*, da jim lahko pošljemo podrobna navodila glede nabiranja naročnikov za koledar in druge naše knjige, ter njihovo ceno.

Naš koledar bo postal veren prijatelj vsaki slovenski hiši. Pohitite z naročilom, da ne pridete prepozno!

RAZGLAS

Mestno županstvo v Gorici naznanja, da se bo jesensko cepljenje proti davici in kozam vršilo v tej občini v spodaj navedenih dneh in urah.

Omenjeno cepljenje se bo vršilo v dveh rokih: prvič cepljenje proti kozam in prva injekcija proti davici; tri tedne pozneje pregled cepljenja proti kozam in druga injekcija proti davici.

Cepljenje se bo pričelo od 30. septembra do 12. oktobra, in sicer: za mesto, Solkan in Kromberk pri občinskem ambulatoriju v ulici Mazzini h. št. 7, od 9. ure do 10. ure;

za Ločnik, Podgoro, Pevmo, Oslavje in Podsobotin pri zdravniškem ambulatoriju v Podgori, v dneh 7., 8. in 9. oktobra, od 15. ure do 16. ure;

za Šempeter, Standrež, Vrtojbo in Bukovec bo vršil cepljenje občinski zdravnik po šolah, in sicer:

v Šempetru: 30. septembra, ob 14.30 uri;

v Standrežu: 1. oktobra, ob 14.30 uri;

v Vrtojbi: 2. oktobra, ob 14.30 uri;

v Bukovici: 3. oktobra, ob 14.30 uri.

Cepljenje je obvezno za vse otroke, ki so dopolnili eno leto starosti in ki niso še bili cepljeni.

Noben otrok ne bo v bodoče sprejet v šole in otroške vrtce, brez spričevala o cepljenju; zato se opominjajo starši in varuhi na to dolžnost.

Kršitelji te odredbe bodo kaznovani po predpisih čl. 269 in 266 zbornika zdravstvenih zakonov z dne 27.III.1934. št. 1265.

Izredno razdeljevanje sladkorja delavcem

Okrajni odsek za prehrano — SEPRAL — javlja — na podlagi določanja Trgovske zveze — da se je začelo izredno razdeljevanje sladkorja težkim in jako težkim delavcem. Količina, določena za vsakega imenovanega delavca, je 750 gramov in se bo lahko dvignila v spodaj navedenih trgovinah.

Za dvigovanje se bo rabil XI in XII odrezek štirimesečne dodatne nakaznice za testenine, riž, označene z besedo »Gorica« in izdane od Goriškega Prehranjevalnega urada.

Cena za razprodajo je lir 303 za kg.

Ni dovoljeno izročanje sladkorja delavcem drugih občin ali pokrajin.

Druge občine pa se bodo ravnale za razdeljevanje sladkorja na podlagi pisma števil. 5345 pisane od gori imenovanega oddelka dne 13. tekočega meseca.

Tuzzi Aurelio, Ulica IX Agosto.

Cigoj Josip, Ulica Monache.

Coniglio Cosimo, Ulica Brigata Pavia.

Valentinuzzi Lucia, Trg de Amicis.

Paron Enrico, Ul. S. Gabriele.

De Michelini Elide, Ulica Morelli.

AVTOBUSI

Sprememba urnika.

S 15. septembrom se je urnik avtobusnega voznega reda spremenil kakor sledi:

Gorica - Pokopališče:

Odhod iz Travnika ob 15. uri.

Odhod iz pokopališča ob 16. uri.

Gorica - Ločnik ob delavnikih: odhod izpred kavarne Garibaldi ob 7.15 — 12.30 — 15.30 — 19: odhod iz Ločnika ob 7.30 — 13.45 — 15.45 — 19.20.

Ob praznikih:

odhod izpred kavarne Garibaldi ob 9 — 12.30 — 15.30 — 19;

odhod iz Ločnika ob 9.15 — 13.45 — 15.45 — 19.20.

Drobne novice

* Maršal Tito je poslal III. kongresu ameriških Slovanov v New Yorku zelo pristržno brzojavko, v kateri pozdravlja delegate in jim želi popoln uspeh pri njih delu.

* Glavni komandant vojaškopomorskih sil ZSSR admiral Kuznjecov je poslal maršalu Titu ob Dnevu vojne mornarice Jugoslavije naslednjo čestitko: »Prosim Vas, sprejmite moje pristržne čestitke ob Dnevu vojne mornarice Jugoslavije. Iskreno želim bratski Jugoslovanski vojni mornarici, da bi se še nadalje krepila in razvijala v dobro narodov Jugoslavije«.

* Višjega komisarja Graziolija, ki je bil svoj čas v Ljubljani — požigalec in morilec slovenskega ljudstva — je lansko leto izvanredno sodišče obsodilo na 30 let ječe. Pred dnevi ga je višje sodišče v Turinu oprostito. Vsa čast takšnim »demokracijskim sodiščem«. Če bi Mussolini »slučajno« ne bil že likvidiran, bi ga turinsko izvanredno sodišče prav gotovo oprostito. Po vsem tem, kar smo do sedaj videli, bi to ne bilo nič čudnega.

* Grška vlada je zaprla prostore komunistične stranke v Atenah ter aretirala 30 oseb, ki so se tam nahajale.

* Par sto londonskih družin brez strehe je na juriš zasedlo več poslopij v luksoznem delu Londona.

* Kakor je izjavil argentinski minister zunanjih zadev, bodo številni fašistični voluni in japonski agenti postavljeni pred sodišče. Minister je nadalje poudaril, da bo nacionalizirano večje število industrijskih in trgovskih trdk, ki so bile last Nemcev in Japancev.

* Ob priliki Byrnesovega govora o bodoči ureditvi Nemčije piše Pierre Courtaud v časopisu »Humanité« naslednje: »Ni potrebno nikako izmikanje. Treba je povedati, če je kdo pripravljen žrtvovati francoske interese ustvaritvi neke vrste nemško-evropske federacije, katere gospodarstvo bi se nahajalo v rokah poslovnih ljudi iz Wall Streeta in katere namen bi bil vodstvo Nemčije s pomočjo nemških katoliških škofov, socialdemokratov in reacionarjev, ki gledajo v Byrnesa, kakor v misijo.«

* Če hoče kdo pripadati Byrnesovemu bloku spada že nekako k časti, da ne stori niti najmanj žalega bivšim sovražnikom. Treba bi se bilo odreči premoagi, reparacijam in se popolnoma zadovoljiti z nestvarnimi jamstvi za varnost.

* V Beograd je prispel te dni direktor moskovskega gledališča Josip Sosim, da pripravi vse potrebno za gostovanje svojega gledališča.

* Mednarodno vojaško sodišče v Nuernbergu bo izreklo obsodbo največjim vojnim zločincem 30. septembra.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, »Ljudski dom« pritrilje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: »Primorski dnevnik«